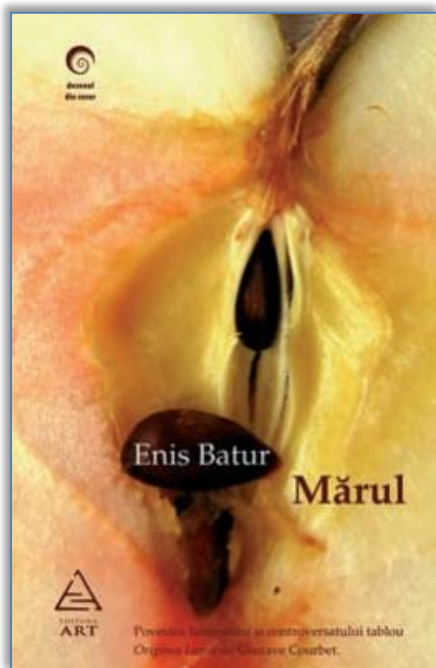

Origine du monde

de Dana Nora Dinu

Enis Batur, *Mărul. Tentativă de roman asupra tehnicilor impletirii*, traducere de Manuela Alice Mocanu, București, Art, 2008

Rolul esențial al femeii în evoluția umanității constă-tuie un truism, dar și o temă eternă a celor mai diverse abordări. La o distanță de peste un secol, un tablou inedit al lui Gustave Courbet a fost adus la lumină în 1995 la Musée d'Orsay.

Cu toată dezinhibiția contemporană, exhiba-rea în prim-plan a nudității feminine nu a putut fi primită cu indiferență. Foucault ar fi fost peste măsură de mulțumit că se confirmă astfel, o dată mai mult, nu numai teoria sa asupra relației esențiale dintre putere, cunoaștere și sexualitate bazată pe ipocrizia cuplului legitim și a sexului procreativ, dar și aceea a mentorului său: „Neînsemnată ar fi atracția cunoașterii de n-ar exista atât de multă pudoare ce trebuie învinsă pentru a ajunge până la ea” (Fr. Nietzsche. *Dincolo de bine și de rău*).

Deși ținta pictorului se îndreaptă spre nivelul simbolic al mentalului colectiv, după cum o dovedește intitularea tabloului “Origine du monde”, „poarta” pe care a pătruns imaginea a fost cea pe care omenirea a pășit „în moarte” – fapt pe care nu-l putem uita și care se află la baza indignării publice. Atât alegerea modului de reprezentare a simbolului cât și reacția provocată, pleacă de la reactivarea încălcării interdicției divine, într-o “nouă interpretare a Cărții Facerii și a scrierilor sacre” – scrie autorul turc Enis Batur, concluzionând : “Cum poate fi lăsat mărul

descoperit ?! A-l lăsa descoperit și a-l expune dorinței privirii nu înseamnă, oare, repetarea tentației “păcatului originar”, și, în plus, distrugerea metaforei” (p.15).

Conceptul ca un “roman documentar”, “Mărul” este un fel de jurnal de scriitor, sau, mai bine-zis de “scriitură”, relatând periplul documentării asupra personalității celui care a comandat tabloul, misteriosul colecționar, diplomatul turc Halil Şerif Paşa. Totodată, prin speculațiile cu care umple golurile acestei anevoioase întreprinderi, încercă să reconstituie motivațiile care i-au însuflețit pe cei doi - pictorul și colecționarul - în imaginarea unei asemenea reprezentări. Aceste exerciții speculative l-au condus pe autorul romanului la dezvoltarea unei “teorii a mărului”. Batur brodează pe marginea vechilor simboluri creștine și necreștine, considerând fructul o metaforă a creației dar și a cunoașterii, a încălcării constrângerilor, a îndrăznelii dar și a căderii în condiția umană, de muritor.

Omenirea poartă povara nesupunerii care i-a adus pierderea nemuririi. “Nu putem uita că prin acea ușă s-a trecut înspre moarte : am fost îndepărtați de Arborele Vieții fiindcă nu ne-am putut ține la distanță de Arborele Cunoașterii. Am vrut să fim precum Dumnezeu, cu dorința de a dobândi capacitatea sa de a distinge Binele și Răul ne-a separat de el însuși : “Fiindcă ai rupt și ai luat ceea ce era divin, vei fi îndepărtat de Arborele Vieții”. De acum înainte, vei rămâne în mod ireversibil doar un om – ai devenit muritor.” (pp.151-152).

Carta lui Enis Batur are însă o anumită sfială ale cărei motivații le putem intui în contextul periclitat al acestui nou mileniu, privând astfel cititorul occidental de o altă perspectivă a mitului „căderii”. Creștinii, așa cum avea să evedențieze Kierkegaard, consideră viața un lung prilej de a ispăși culpa păcatului primordial - o „boală de moarte”, în timp ce Coranul – surprinzător - are o abordare mai puțin severă.

Sedus de frumusețea metaforei și antrenat în jocul unor construcții narative pe baza biografiei lacunare a enigmaticului Halil Paşa, Enis Batur lasă în umbră și alte teme ca lipsa de certitudine asupra naturii fructului oprit, știut fiind că „Facerea” nu o precizează - sau fațeta bizantină a legendei „mărului roșu”, pe care o înfășoară într-o propoziție extrem de aluzivă : „un împărat-simbol care se va trezi în ziua judecării de apoi” (p. 156), trădând astfel complexul unui om de cultură care aparține unei civilizații ce a distrus o alta.

Deși de dimensiuni reduse, lucrarea vizează mai multe paliere, îndeplinind și funcția de îndrumător pentru un curs modern de istoria artelor și a reprezentărilor vizuale, urmărind evoluția mitului creștin al căderii până în era “Apple”.